

Prof. Dr. Erol Başar: Bilimde uyku ilacıyla yola devam ediyoruz

Prof. Dr. Lütfü Hanoğlu

Ömer Çakkal

Türkiye'de ilk biyofizik kürsüsünü kuran kişi olan Prof. Dr. Erol Başar, bu alanda yetişenlerin hocası, yani hocaların hocası olan biri. Başar'ı asil öne çıkartan şey ise dünya bilimine doğrudan yaptığı katkılar. Nadide bilim insanlarımızdan biri olan Prof. Başar, elektrofizyoloji alanında "Uyarılmış EEG Beyin Dalgaları Teorisi" ile yazdığı kitaplar ve yaptığı araştırmalarla dünyada beyin osilasyonları alanında öncülerden biri olarak kabul ediliyor. Aynı zamanda Türkiye, Avrupa ve Amerika'da araştırma yapan ve öğrenci yetiştiren Prof. Başar, dünyadaki bilim ortamlarının da en iyi gözlemcilerinden biri. Röportaj teklifimizi geri çevirmeyen Erol Hoca, fizikten başlayarak müziğe ve çok yaygın konulara yayılan ilgileriyle bizi çok farklı iklimlerde ibret verici ve ufuk açıcı bir biçimde gezdirdi. Türk insanının zeki ve problem çözme yeteneği olduğunu kaydeden Erol Hoca, bizi bilim yarışında geri bırakan şeyin ise devamlılığı bilmememiz olduğunu söyledi. ABD'lilerin Avrupalılar kadar entelektüel olmadığını ama ABD'de yeni şeylere karşı büyük bir inovasyon olduğunu kaydeden Başar, yeniden korkmayan ABD'nin bilimde hızla ilerlediğini belirtti. Bugün daha ilkokuldaki çocukların çarpım tablosunu öğrenmeden ellerindeki cep telefonları ile hesap yapmaya başladığını ifade eden Hoca, otomatize bağlaya insanoğlunun

yaratıcılığını kaybettiğini anlattı. Bugün dünyada bilimde büyük ekollerin olmadığı, sadece moda akımların olduğunu savunan Hoca, "Önümüzdeki yıllarda Çin'in bilimde yükselişini göreceğiz" diye iddialı bir yorumda da bulundu. Prof. Başar'ın ülkemizde yapılan bilim kongrelerine ise çarpıcı bir eleştirisi var: "3 dansözle iyi düğün, 3 ABD'li bilim insanı ile de iyi kongre olmaz!"

"İhsan Doğramacı Hacettepe'de beni biyofizikçi olarak vaktiz etti!"

Saygıdeğer Hocam öncelikle sizi biraz tanımak istiyoruz. Bir fizikçisiniz, beyin araştırmaları yapıyorsunuz. Bu noktaya nasıl geldiğinizi merak ediyoruz. Ailenizden mi, bir yakınınızdan mı yönlendirme oldu? Nerede doğdunuz, nasıl bir ailede büyüdünüz, ne şartlarda yetiştiniz? Bize ilk yıllarınızı anlatabilir misiniz?

Fizikçi dersenez benim için büyük bir methiye olur çünkü ben sadece üniversitede fizik yüksek lisansı yaptım. Daha sonra doktoramı fizyolojide yaptım. Türkiye'ye döndüğümde Prof. İhsan Doğramacı Hacettepe'de beni biyofizikçi olarak vaktiz etti! Daha doğrusu "Sen biyofizik enstitüsü kuracaksın!" dedi. "Nasıl yapacağım?" dedim, O da bana, "Nasıl yaparsan yap, ben sana para ve tüm kanuni imkânları sağlayacağım" dedi.

Orada biyofizikçi oldum. İlk biyofizik enstitüsünü kurduğumda 32 yaşındaydım. İhsan Bey bana güvendi. O, insanların yaptığı işi görmeden, önce yüzüne bakardı. Yöntemi biraz bireysel idi ama müthiş başarılıydı. Daha sonra 1980'de fizyoloji profesörü olarak Almanya'ya döndüm. Almanlar beni biyofizikçi olarak değil, fizyolog olarak kabul etti. Hatta bir fizikçi öğrencim benim yanımda doktora yapamadı, ben onu Göttingen'de bir fizik profesörüne getirdim. Onun yanında fizik doktorası, benim yanımda da tıp doktorası yaptı. Bugün sorarsanız yüzde 80 fizyolog, yüzde 20 ise biyofizik ve aslında artık nörobilimci de diyebiliriz.

Niçin fizik?

Bu, güzel bir soru. Faik Sabri Duran ismi, bir coğrafya kitabı olarak belki zihninizdedir. Müthiş bir yazar olan Faik Sabri Duran, 1940'larda "İnsanlar Âlemi", "Hayvanlar Âlemi", "Kâşifler Âlemi" ve "Yeryüzü Gökyüzü" başlıklı 4 kitap hazırlamıştır. Birinci sınıf sonu yaz tatilinde bu "Yeryüzü Gökyüzü" kitabı elime geçti. O aralar 7 yaşındaydım ve kitabı çok istemiştim, sanırım annem almıştı. Ne kadarını anladım, ne kadarını anlamadım bilmiyorum ama Newton'un Atalet Kanunu, gezegenler, bugün kara kuyular dediğimiz ölü yıldızlar... Bunlar benim için müthiş şeylerdi ve duyar duymaz, "Astronom olacağım!" demiş-

“Ülkemiz zeki ve problem çözücü insanlarla dolu ama etik kurallarını bilmiyoruz. Devamlılığı bilmiyoruz, yarışı çabuk bırakıyoruz. Doçentlikten sonra üzerimize bir rahatlık çöküyor. ABD’liler, Avrupalılar kadar entelektüel değildir. Ama ABD’de yeni şeylere karşı büyük bir inovasyon var, yeniden korkmazlar. Almanya’da bir laboratuvarında bir yöntemle yaptığın işi, ABD’liler parayı verdikleri zaman beş yöntemin beşiyle de yapın derler. Çin ise ayrı bir şey. Çin’de büyük bir gelişme var. Önümüzdeki yıllarda bilimde Çin’in yükselişini göreceğiz.”

tim. Tabi o zamanlar fizik kelimesinin bile ne olduğunu bilmiyordum. Sonra bunlar bir süre unutuldu. Ben 7’nci, 8’inci sınıflardayken Galatasaray Lisesinde Mösyö Garti adında çok meşhur bir fizik hocası vardı. Kendisi çok sevilirdi, geçen yıllarda vefat etti. Derslerde atomla elektriğin alakasını anlatıyordu. 1954 senesi falandı, ben kendi kendime dedim ki, “Ben herhalde fizik öğrenmeliyim”. Hatta o dönem astronomiyi unutmuştum. “Niçin demir atomu alınıp oradan altın yapılması” gibi şeyler düşünmeye başlamıştım. Sonra işte “Aman fizik okunur mu, lise hocası mı olacaksın, para kazanmazsın türünden uyarılar arasında ben psikiyatri ile ilgilendim, Freud okudum. Fakat en sonunda kararımı verdim ve babamın imkânlarıyla fizik okumaya Almanya’ya gittim. Kardeşlerim ve ben Galatasaray’da okuduk. Galatasaray’ın çok ileri fizik ve biyoloji laboratuvarları vardı. O zamanlar Fransa’da bile olabilecek en iyi hocaları bize yollarlardı. Gelenler üniversitede doçent olacak kadar donanımlı insanlardı. Kolay bir karar değildi, fakat ailem hiç “Hekim ol, mühendis ol” diye bir şey söylemedi. Babam iş adamıydı, o zamanki

çapta hali vakti yerindeydi. Köklerimiz İstanbulludur. Ben ilk önce İsviçre’ye gidecektim, daha sonra çok meşhur olan İsviçre/Zürih’teki Ekol Politeknik’te başladım. Ondan evvel Almanya’ya gittim ve Almanca öğrendim. Almanya’da okumak ve çalışmak, o zaman bana daha cazip geldi. Bir üniversite seçim araştırması yaptım ve en sonunda Münih Üniversitesi’ne gittim. Orayı tercih etmemin nedenlerinden biri, dünya çapında fizikçi olan Heisenberg idi. O üniversiteye girince Heisenberg’i sürekli göreceğiz diye düşünüyorduk ve bu çok yanlış bir düşünceydi (Gülüyor). Ben pek dindar biri değilim ama bunun bir nevi takdir-i ilahi olduğunu düşünüyorum. Bu garip bir hikâyedir, anlatayım size. Üniversitede bir program uygulanıyordu. Üniversiteye kaydolan bilhassa yabancı öğrencileri, gönüllü ailelere dağıtıyorlardı. Genç bir kız; “Siz de müracaat edin Münih’te sıkıntı çekmeyin. Sizi bir iki aile ile tanıştırayım” dedi. Bende ukala bir şekilde, “Benim ihtiyacım yok. Buradan 50 km ötede tanıdıklarım var, sıkılırsam oraya giderim” dedim. Kız ısrar etti; “Bari şu kartpostalı doldurun, ne kaybedersiniz” dedi, kabul ettim. “İlgi alanlarınız nedir?” diye sordu.

Fizik öğrencisi olduğumu, klasik müziğe ve Fransız filozoflarına ilğim olduğunu söyledim. Hakikaten de öyledir, böyle Descartes ve Bergson... Bu alaka, hala bende devam ediyor. Aradan bir hafta geçtikten sonra o kartpostal bana geri geldi. “Sizi saat 16’da Haras’taki evimde bekliyorum” yazıyor. Altında Gräfin Eulenbug diye bir imza vardı. Ben bunu bir isim sanıyordum, Gräfin meğerse Almancada kontes demekmiş. Evine gidip tanıştığım ev sahibesi, Prof. Heisenberg’i tanıdığını söyledi. Sonraki haftalarda beni Heisenberg ile tanıştırdı. O zamanlar 60 yaşlarındayken, kibar bir adamdı. Hala sesi kulaklarımdadır: Oğlu ve Christiane isminde bir psikolog hanımı vardı. Benden Descartes ve Bergson üzerine ders almak istediler. Böylece bir fikir kulübü oluştu ve ben 2-3 haftada bir Heisenberg’lerin evine gidip gelmeye başladım. Heisenberg benimle çok ilgilendi. Teorik fizik değil, deneysel fizik yapmamı ve Hamburg’a gitmemi önerdi. Orada ve ABD’de eğitimime ve çalışmalarına devam ettim. ABD dönüşü Hacettepe’ye gelerek biyofizikçi oldum. Hikâyem çok uzun, özet budur.

“Zekiyiz, problem çözüyoruz ama devamlılığı bilmiyoruz”

Teşekkür ederiz hocam. Önümüzde bilimle uğraşmak isteyen çok hareketli bir gençlik var. Onlara yol gösterecek şekilde sormak istiyoruz. Amerika’da kısa süre de olsa çalışmış oldunuz. Avrupa’da ve Türkiye’de de uzun süreler çalıştınız. Bunların bilim ortamlarını ve bütün dünya bakımında birbirlerine etkilerini nasıl değerlendirirsiniz?

Türkiye’den başlarsak eğer, ülkemizin müthiş yetenekli insanları var. Ülkemiz, çevik zekâsı olan, problem çözücü insanlarla dolu ama etik kurallarını bilmiyoruz. Çalışmanın devamlılık olduğunu bilmiyorlar ve yarışı çabuk bırakıyorlar. Sonuna kadar koşmuyorlar. Doçent olacak, doktora yapacak veya profesör olacak... Bunlar bittikten sonra üzerimize hemen bir rahatlık çöküyor. Almanya’da Heisenberg ve Einstein gibi dehalar çıkınca etrafında çok insanlar

sürüklüyorlar, ama normal bir Alman belirli kurallar içinde çalışıyor ve itiraz etmeden denileni yapıyor. Ancak bizde itiraz var. ABD’nin yapısı ve insanları Avrupalılara kadar entelektüel değildir, bu yüzden büyük düşünürler hala Avrupa’dan çıkar. Ama ABD’liler size anlattığım hikâyede olduğu gibi birden bire insanlara amansız ufuklar açarlar. ABD’de yeni şeylere karşı büyük bir inovasyon vardır, yeniden korkmazlar. Almanya’da bir laboratuvarında bir yöntemle yaptığın işi, ABD’liler parayı verdikleri zaman beş yöntemin beşiyle de yapın derler. Verdikleri zaman tam verirler. “Şu telefonu veya en pahalı kalemi kullanacağım” dediğinde, onu sana verirler. Ben San Diego’ya gittiğimde bir hafta sonu bilgisayarım bozuldu ve çalışmadı. Yanımda hiç param yoktu ve “Bu, kaç paraya yapılır?” diye sordum. Onlar da bana “5 bin dolar veya 10 bin dolar her neyse biz parasını veriyoruz” dediler. Daha sonra tamir ettiler. İhtiyaç olduğunda hemen ellerini uzatıyorlar ve

o anda bürokrasi birden bire sıfıra iniyor. Amerikalılar felsefe pek bilmezler. Bilim insanları arasında öyle bir heves yoktur. Avrupalılarda bu hala vardır. Avrupa’da liseden veyahut ortaokuldan başlayan bir klasik eğitim sistemi vardır. Ben bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Mesela çocuklara çok şeyin ezberletildiği hep şikâyet edilir. Lisan öğrenirken ezberlemek de önemlidir. Şiirler ezberlemekle öğrenilir. Çünkü beyin iyi konuşmayı ezberlemekle ve klişe halinde öğreniyor. Analitik öğrenmiyor. Einstein’ın çok önemli bir sözü var: “En önemli şey meraktır. İnsan bilimde hata yapa yapa öğrenir.” İşte bunlar bizde eksik. Mesela ben TUS’a göre asistan almak istemem. Ben asistanla ilişki kurabiliyorsam, onu almak isterim. Bir yazılı sınavla bir insanın yeteneğinin olup olmadığı anlaşılmaz. Çok ders vererek iyi doktora yaptırılmaz. Türkiye’de bilim yaygın bir şey değil. Hâlbuki bilimin bir sanat gibi uygulanması gerekir. Ben bugün elime kalem aldım ve bir problem çözeceğim diyemezsin.

Bahçede dolaşırken, tuvalette ya da yemek yerken çözüm birden bire aklına gelir.

Yarım asırlık bilim insanısınız. Siz bugünün Türkiye'sinde ve dünyasında bilimin geldiği noktayı nasıl görüyorsunuz? İnsanlık bilimde hangi noktaya geldi? Yaşadığımız dönemde çok mu gerilerdeyiz, ileride miyiz? Bilim, barış için mi kullanıyor, kötü niyetler için mi?

Türkiye'de henüz bilimi kötü işlerde kullanılabilecek kadar ilerletemedik! (Gülüyor). Atomun yapısı keşfedilmedi ki atom bombası yapalım. Biyokimya sanayi o kadar gelişmedi ki, biz bir takım zehirler meydana getirelim. Türkiye'de bir ara teorik fizik çok ilerilerdeydi. Prof. Feza Gürsey müthiş bir bilim insanıydı. Kendisi Nobel mükâfatı alma seviyesine gelmişti. Alamadı, ancak belki ABD'de kalsa alırdı. Sonra onun geliştirdiği teorisinin modası geçti ve unutuldu. Prof. Erdal İnönü'de çok iyi fizikçiydi ancak o daha çok

idari işlerde uğraştı. Türkiye'de bilimin kurulması için çok büyük hizmetlerde bulunmuştur. Benim kendi dalım olan beyin araştırmasına gelince, bana birkaç kişi ABD'li ve Avrupalı arkadaşlarına "Herhalde Türkiye'de beyin araştırmaları ileridir, ileri olmalı" dedi. Gülüp geçtim ama değil. Büyük fırsatlar kaçırdık. Hala da kaçırıyoruz.

"Bugün bilimde büyük ekoller yok, modalar var"

21.yüzyılda bilim ne seviyede? Önceki asırlarla kıyaslayacak olursak yaşadığımız çağda bilimsel gelişmeler yeterli mi?

Bence yeterli değil. Ben burada arkadaşım Aysel'le (asistanı) konuşurken hep dilim sürçer. 1911 derim, 1915 derim, 1920 derim. Benim aklım, geçen asrın başlarında kalmış. 1900'lü yıllarla, 1930'lu yıllarda bilimdeki zihinsel atılım bugün yok. Çünkü bugün bilim adamları daha

rahat çalışıyor ve büyük modalar oluşuyor. Bugün büyük ekollerden ziyade modalar var. Bir firma bir bilgisayar yapıyor yahut da bir firma bir MR cihazı yapıyor, insanlar onları satın alarak bilimi geliştirmeye çalıştıklarını düşünüyorlar! Bugün ilkokuldaki çocuklar çarpım tablosunu öğrenmeden ellerindeki cep telefonları ile hesap yapmaya başlıyorlar. Bugünkü insanlar telefonları bile çevirmiyorlar, sadece bir düğmeye basıyorlar. Hepimiz adeta otomatiğe bağladık. Bu da insanın yaratıcı gücünü zayıflatıyor.

Hocam, önümüzdeki dönemde alanı domine edecek olan yaklaşım biçimi ne olur, ne olabilir? Bu konuda bir kitap hazırlığınızı biliyoruz.

Yardımcım Aysel'le (Aysel Düzgün) derlediğimiz 150 sayfası bitmiş interdisipliner bir kitap var. Newton'dan ve Descartes'dan başlayıp hem fizik hem de beyini kapsayacak. Evrensel araştırmada bazı kullanılan düşünceler var.

“1900’lü yıllarla, 1930’lu yıllarda bilimdeki zihinsel atılım bugün yok. Bugün büyük ekollerden ziyade modalar var. Bir firma bir bilgisayar yapıyor yahut da bir firma bir MR cihazı yapıyor, insanlar onları satın alarak bilimi geliştirmeye çalıştıklarını düşünüyorlar! Bugün ilkokuldaki çocuklar çarpım tablosunu öğrenmeden ellerindeki cep telefonları ile hesap yapmaya başlıyorlar. Hepimiz adeta otomatikçe bağladık. Bu da insanın yaratıcı gücünü zayıflatıyor.”

Örneğin termodinamik kanunları, entropi prensipleri. Elektromanyetik kanunlar, kuantum teorisi, kullanmış olduğumuz osilasyon analizi. Bunlar kuantum teorisinde de, beyinde de var. Aynı işlevlerde kullanılıyor. Bunların sonunda çıkan şey ise ilk başlangıçta Descartes’in söylediği birkaç tane akılcı prensip tüm kâinattaki olayları anlatıyor. Sonunda Einstein da buna benzer şeyler söylemiş, “Aynı evrende mi meydana geliyor?” diye. Fakat Descartes’in prensibi bize daha önemli geliyor, çünkü tuğlalardan bahsetmiyor, “Düşünce prensipleri” diyor. Biz bunu hazırlamaya çalıştık ancak araya bir yığın farklı şeyler girdi. İleride yeniden devam edecektir.

“Önümüzdeki yıllarda Çin’in bilimde yükselişini göreceğiz”

Hocam bu bölümde bilimlerin ayrışması ve ihtisaslaşmanın olumsuz yönleri üzerine konuşmak istiyoruz. Hem ülkemiz hem de dünyada mühendislik, fizik ve tıp müfredatı felsefe ve mantıktan; felsefe ve mantık ise fen ve matematikten yoksun. Örneğin bundan 1000 yıl önce yaşayan İbni Sina hem filozof, hem kimyacı, hem hekim, hem de astrolojiye ilgi duymuş. Bilime müthiş ivme kazandıran çalışmalara imza atmış. Bugün geldiğimiz noktada ise bilimler ayrıştı. Şöyle bir tespit yapabilir miyiz: Bilimde bir ihtisaslaşmadan çok bir

ayrışma tehlikesiyle karşı karşıyayız!

Bu tespite katılıyorum. Buna Amerikalılar neden oldu! ABD’de bir uzmanlık dalında öne geçmek çok önemlidir. Ama ABD’deki arkadaşlarımızın birçoğunun temel eğitimi orta Avrupa’daki kadar iyi değildir. Buna lüzum görmediler. Ama dediğim gibi Amerikalının eline verilen fırsatlar inanılmaz boyutlara varabiliyor. Ama bu durum zamanla değişebilir. Yaratılan fırsatların ne olduğunu bilmiyorum ama Çin’de büyük bir gelişme var. Bizim yayınlarımızı Çin’den çok insan takip ediyor. Bazen açıyorum, beyin araştırmasında birçok yayın Amerikalıların yaptıklarından daha iyi. Bir de ABD’deki birçok grupta doktora öğrencileri Çinlidir. Bunlar bir süre sonra memleketlerine dönecekler ve ondan sonra Çin’in bilimde yükselişini göreceğiz.

Ülkemizde üniversitelerde bilim üretimi beklenen düzeyde değil. Bilimsel makalelerde atıf sayımız, yayın sayımız ile orantılı değil. Bilim insanlarımızın yaptığı yayınların yeterince atıf almasının nedenleri sizce neler?

ABD’deki bir meslektaşımız bir yayında 100 atıf alırsa, aynı yayın bir Avrupalı meslektaş tarafından yayınlanırsa 60 atıf alır. Türkiye ise 30 alırsa iyidir. Neden mi? Çünkü Amerikalılar arkadaşlık ilişkisine çok önem verirler. Yüz yüze gelerek konuşmak çok önemli rol oynar. Araştırma

parası olan her Amerikalı senede en az 2-3 defa ABD içindeki kongrelere gider, yeni yapılan işleri görür. Benimser veya benimsemez ancak piyasasını kollar. Atıflarını da piyasada görüp beğendiği insanlardan yapar. Türkiye’de böyle bir imkân yok, az tanınıyoruz. Avrupalılar da böyle yapıyor. Ama Avrupalıların sayıları daha az. ABD’de diyelim ki 1000 tane Neuroscience merkezi varsa, Avrupa’da 100 tane vardır. Türkiye’de 10 tane bile yok. Bu “dissemination of science” dediğimiz şeyin yayılması da o yüzdendir. Bir yerde poster getirirseniz çok daha hızlı yayılır. Bunu yapamıyoruz, paramız yok. 3 defa ABD’ye kongreye gitsin, bir süre sonra insanlarla tanışıyorsunuz. İnsanlar ortaya çıkmayınca kopya çekmeye başlıyorlar. Adam benim kullandığım aynı cümleyi kullanır ancak sen sık sık kongrelere gidersen o anda adamın oyununu bozarsın. Kısacası, meydana boş bırakıyoruz. Bu rekabette bu durumu hiçbir zaman tam olarak ortadan kaldıramayız ama azaltabiliriz.

“3 dansözle iyi düğün, 3 Amerikalı ile de iyi kongre olmaz”

Çok teşekkürler hocam. Son soru: Müziğe ilginiz olduğunu biliyoruz. Bu noktada neler söylerseniz?

Babam müzik öğrenimimiz için hayli çaba harcadı ancak hiç başarılı olamadı. Ben konservatuar sınavını kazandım ancak hiç sevemedim. Abim de keman çalıyordu, o da bıraktı. Biz ikimiz de Galatasaray Lisesi’nde okuyorduk ve okulun sadece bir piyanosu vardı. O da konferans salonundaydı. Oraya gideceksiniz, izin alacaksınız ve açtıracaksınız. Yani çok da olacak işler değildi. Ama iyi bir dinleyiciyimdir. Almanca bilmediğim halde radyodan ve değişik yerlerden Wagner müziğini dinledim. Münih’e ilk gittiğimde bir Wagner operası dinlediğimde insanların ne söyleyeceklerini biliyordum. O müziği neredeyse ezberlemiştim. Bu durum, Almanca literatür belleğimin gelişmesine yardımcı oldu. Çünkü ben bazen Almanlarla konuşurken eski tip bir cümle söylerdim. Onlar da “Sen nasıl böyle konuşuyorsun!” diye hayret ederlerdi. Bilim insanlarının muhakkak müziğe ve sanatın öteki dallarına ihtiyacı var. Bilim de bir sanattır. Eğer sanat icra etmeye sabrınız varsa, o sabra bilim de ihtiyacınız vardır. Bir notayı yazmaya çalışır ve notayı beğenmezseniz 7 defa çalar 10 defa yazarsınız, ondan sonra insanlara sunarsınız. Bilim de öyledir, ilk önce kendinizin ikna olması gerekir. Bugün moda bilimler var ve bu moda bilimlere girerseniz alanınızda tanınır, çok ün kazanırsınız. Ancak çok para ve büyük kadro ile iyi bilim yapıyor sanmayın. Bilimin en önemli tanımı düşünseldir. Müzikte de öyledir. Müzik belleğiniz varsa müziği anlarsınız. Çalışma ar-

kadaşlarıma klasik müziği dinlemeleri yönünde tavsiyede bulunurum. Sadece müzik değil edebiyat okumak da çok önemlidir. Bir Stendhal, bir Flaubert’in kitabını okursunuz, bunların içinde önemli hayat felsefeleri vardır.

Teşekkürler. Ekleme istediğiniz şeyler var mı?

Türkiye’de genç bilim insanlarına hitap etmemiz gerekiyor. Bizim laboratuvarında birkaç genç öğrenci zaman zaman kalıp bir şeyler öğrendiler ve gittiler. Devamını getiremediler. Öğrencilere “Bilim nasıl yapılır, protokol nasıl yapılır?” gibi ezbere bilgilerden ziyade, “Bilim sanatı nedir, nasıl uygulanır” gibi teşvik edici, uygulamaya yönelik konuları anlatmalıyız. Einstein’ın “Hata yapmaktan korkmayın. Her hatada aslında doğru öğrenme şansınız yüksektir” sözüne inanıyorum. Bilim için dürüstlük ve cesaret çok önemlidir. Amerikalılar bizden iyi! Hayır, yok öyle bir şey! Biz kendi alanımızda Amerikalardan iyiyiz. Benim düşündüğüm şey en iyi olabilir çünkü bunu ben düşünüyorum ve emek verdim. Hak ettim, bilimsel arenada bunun müdafasını yapmak zorundayım. Bilim insanına kendi yaptığı işin iyi olabileceği cesaretinin verilmesi gerekir. Şu, çok revaçta bir cümledir: “Bu düğün çok güzel geçecek çünkü 3 dansöz getirttik” (Gülüyor). Tıpkı bunun gibi, “Bir kongre düzenliyoruz ve çok iyi geçecek. Çünkü 3 tane Amerikalı getirttik” anlayışından kurtulmak gerekir. Tabii ki konusunda iyi olan insanları getirelim; ama onlarla etkileşim içinde bulunalım, onlarla tartışalım. Türkiye’de bilimin gelişmesi için bir düşünce tohumu atılması lazım. Bunların gelişmesi lazım. Bir tesadüf neticesinde tanıdım. Aynur diye bir kadıncağız var. Kürtçe türkü söylüyor. Ne kadar güzel sesi var, ne kadar güzel türkü söylüyor. Biz niye bunları bilmiyoruz? Benim Beethoven bilmeyen arkadaşlarım olduğu gibi bu türkülerini bilmeyen arkadaşlarım da var. Sanat, edebiyat ve bilim insanları bağlar. Ama bunların hepsinin çocuklukta itibaren dürüst bir çerçevede gelişmesi lazım. Doğruya inanıyorsan yap, karşında diğer ülkeler eğilirler. Burada bir Atatürk var, Batı’da insanlar onun ayağına gelmişler. Türkiye’de bilimin yeni bir kuruluşa ihtiyacı var. Atıf sayısı da bu yüzden gelişmiyor. Sürekli ithal ediyoruz. Bir bilim insanı Amerika’ya gidiyor, 6 ay Harvard’da kalıyor. “Bu Amerika’dan geldi” diye ve senelerce onun çevresinde pervane oluyolar. Bu, uyku ilacı almaya benzer. Uyku ilacını birkaç gün alırsınız ve etki gösterir. Ancak birkaç gün sonra artık tesir etmemeye başlar. Oysa uyuyabilmek için ruh dünyanızı düzeltmeniz gerekir. Biz şimdi bilimde uyku ilacıyla yola devam ediyoruz. Genç bilim insanını güven telkin edilirse, Türkiye’de önemli buluşların yolu açılabilir.

“ABD’deki bir meslektaşımız bir yayında 100 atıf alırsa, aynı yayın bir Avrupalı meslektaş tarafından yayınlanırsa 60 atıf alır. Türkiye ise 30 alırsa iyidir. ABD’de diyelim ki 1000 tane neuroscience merkezi varsa, Avrupa’da 100 tane vardır. Türkiye’de 10 tane bile yok. İnsanlar ortaya çıkmayınca kopya çekmeye başlıyorlar. Adam benim kullandığım aynı cümleyi kullanır ancak sen sık sık kongrelere gidersen o anda adamın oyununu bozarsın. Meydanı boş bırakıyoruz. Bu rekabette bu durumu hiçbir zaman tam olarak ortadan kaldıramayız ama azaltabiliriz.”

Kimdir?

Fizyoloji ve Biyofizik Profesörü olan Erol Başar, Münih, Hamburg ve Hannover üniversitelerinde yüksek enerji fiziği ve fizyoloji eğitimi gördü. 1980-2000 yılları arasında Lübeck Tıp Üniversitesi’nde Fizyoloji eğitimi verdi. Aynı zamanda New York, San Diego, Ankara ve İzmir’de öğretim ve araştırmalara dâhil oldu. Halen İstanbul Kültür Üniversitesi Beyin Dinamiği Araştırma Merkezi’nde görev yapmaktadır. Başar, beyin dinamikleri ve osilasyon çalışmalarında öncü bir bilim insanıdır. Yayınlanmış yedi monografisi, edit edilmiş 10 kitabı ve nörolojik ve kardiyovasküler araştırmalarda 250 makalesi vardır. Başar’ın monografisi olan EEG-Brain Dynamics (1980) beyin salınımları ve kuantum kavramının fonksiyonel önemini tanıttı. Bu, nörobilim edebiyatında bir dönüm noktası olarak kabul edilir. Prof. Başar’ın çok disiplinli araştırma yöntemi, 1960 yıllarında Werner Heisenberg ve ünlü filozof Carl Friedrich von Weizsäcker tavsiyelerinden etkilenmiştir. Şu sıralar Brodman Beyin Modeli’ni zenginleştirecek bir kitap hazırlayan Başar, ayrıca yardımcı Aysel Düzgün ile “Cosmos in Brain-Mind” adlı bir kitabın önemli bölümlerini tamamlamıştır.